Бацькаўшчына

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND" Цана 1 н. м.

№ 15 (18) 9 травеня 1948 г. год выданьня 2

РОЗРУХ ТО ТУТ, ТО ТАМ

ВАЕННЫ СТАН У ГРЭЦЫІ

ЗАБІТЫ МІНІСТАР ЮСТЫЦЫІ

Атэны (ДЭНА-Рэйтар). Адбыўся замах на грэцкага міністра юстыцыі, Хрыстаса Лядаса. Замаховец, як мяркуюць, камуністы, арыштаваны.

Міністар Лядас — сябра лібэральнае партыі, летась у верасьні пераняў міністэрства юстыцыі ў урадзе Сафуліса.

Замаховец — вулічны падмятайла, 22 год, на імя Эфстратыёс Мутзоюіс, у часе вайны быў сябрам «Опля», тагачаснае камуністычнае міліцыі.

Лёндан (ДЭНА-Рэйтар). Паводля атрыманага ў Лёндане прэсавага паведамленьня, грэцкі міністар юстыцыі Лядас памёр у больніцы ад ранаў у выніку замаху, зробленага на яго вулічным падмятайлам.

МЕРАПРЫЁМСТВЫ ЎРАДУ

Атэны (ДЭНА-Рэйтар). Грэцкі ўрад пасьля замаху на міністра юстыцыі абвесьціў ваенны стан у Атэнах і Пірэі аж да адкліканьня.

Абмежанае права хаджэньня ночнымі гадзінамі.

Ваенны стан пашыраны таксама на Атыку, Пэлёпанэс, Крэту й іншыя грэцкія абтокі.

У Атэнах рыхтуецца да гаспадарстваўскага пахаваньня забітага міністра Лядаса.

ПАСЛАНЬНЕ ПРЭЗЫДЭНТА ТРУМАНА

Вашынгтон (ДЭНА). Паводля Рэйтар, прэзыдэнт Труман заявіў у сваім апошнім пасланьні, скіраваным да зьезду аднаго міжнароднага прафэсійнага саюзу, што 1948 г., магчыма, пастановіць пра будучыню сьвету.

Ён можа прынесьці пастанову пра тое, ці волялюбныя народы на цэлым сьвеце застануцца ў забясьпечаным валоданьні свабодамі, якія яны здабылі на працягу стагодзьдзяў. «Мы ў ЗША, — кажа прэзыдэнт Труман, — перакана080ныя, што ваш жыцьцёвы лад і наш ня зьтруцца зь зямлі».

ЦІ НЯ БЛІЖЭЙ ВАЙНА?

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйтар). Начальнік амэрыканскага генэральнага штабу, генэрал О. Брэдлей, у заяве перад сэнацкай камісіяй у справах арміі адзначыў, што выгляды на вайну цяпер большыя, як тры месяцы таму. У заяве, дагэтуль трыманай у сакрэце й цэнзураванай, генэрал Брэдлей цьвердзіць, што страху перад тым, што нешта можа адбыцца, цяпер крыху больш, як тры месяцы таму, бо пра гэтую тэму гаворыцца з асьцярогаю. «Мы ня пэўныя, ці не стаіць цяпер перад намі беспасярэдняя вайна». Брэдлей намагаўся на сваім патрабаваньні ўсеагульнага вайсковага вышкаленьня і зазначыў, што трэба мець вышкаленыя рэзэрвы, каб пасланць у той край, дзе якраз трэба будзе стрымаць напад.

ПАНАДНЫ ПРЫКЛАД

Гаага (ДЭНА-ІНС). Кіраўнік галяндзкае камуністычнае фракцыі ў парлямэнце заявіў, што Галяндыя «павінна пайсьці за прыкладам Чэхаславаччыны».

АПОШНІМ ЧАСАМ

* Камуністычная партыя заходніх зонаў Нямеччыны пастанавіла зьмяніць свой назоў на новы: «сацыялістычная народная партыя» (! ледзь не нац-сац...).

* Гандлёвыя й фінансавыя перамовы між Францыяй і Гішпаніяй закончыліся падпісаньнем новае гандлёвае ўмовы тэрмінам на адзін год.

* Брытанскі пасол у Маскве перадаў Молатаву ноту з дамаганьнем адшкадаваньня за катастрофу брытанскага самалёту ў Бэрліне, спрычыненую савецкім пілётам.

* Ад 9. 4. уваходзіць у моц у брытанскай і амэрыканскай зонах новы летні расклад чыгуначнае язды.

ЧОРНАЯ СОТНЯ РАСЬПЯРАЗВАЕЦЦА

6. 4., на сьвята скаўцкага патрона сьв. Юр'я, у беларускім лягеры Міхэльсдорф, паводля пастановы, загадзя прынятай мясцовым царкоўным камітэтам, быў недапушчаны ў царкву скаўцкі бел-чырвона-белы сьцяг, зьдзёрты пры гэтым з дрэўка прадстаўніком камітэту Парэцкім. Абураныя гэтым скаўты, застаўшыся на пляцы перад царквою, ушанавалі абражаны нацыянальны сьцяг, цалуючы яго ізь сьлязьмі на вачччу.

Прозьвішча чарнасоценца — «тоже-беларусса» — **Парэцкага** — варта запамятаць усім нацыянальна сьвеадамым суродзічам па ўсіх кутках нашае эміграцыі. Прозьвішчы іншых спраўнікаў і ініцыятараў гэтага дзікога цемрашальскага выбрыку пастараемся таксама ўстанавіць і падаць да ведама, як і рэакцыю беларускага кіраўніцтва лягеру.

У ПАЛЕСТЫНЕ ЦІШЭЙ?

СПЫНЕНЬНЕ ВАЕННЫХ ДЗЕЯНЬНЯЎ

Нью-Ёрк (ДЭНА-Рэйтар). Даверніцкая Рада ЗН атрымала афіцыйнае паведамленьне, што распараджэньне аб спыненьні ваенных дзеяньняў у старым месьце Ерусалему ўвайшло ў сілу. Яно павінна заставацца ў сіле на час трываньня перамоваў аб замір'і.

Перамовы пра ўмовы замір'я ў Ерусалемскім старым месьце павінны йсьці, на пастанову Рады, у самым Ерусалеме, прычым брытанскі высокі камісар Палестыны, сэр Канінгэм, павінен спрабаваць пасярэднічаць між абедзьвюма партыямі.

АНГЕЛЬСКІЯ ПАДМАЦАВАНЬНІ

Ерусалем (ДЭНА). Паводля ІНС, у Гайфе высадзілася каля 1000 брытанскіх жаўнераў у поўным баёвым рыштунку. Далейшыя аддзелы пехаты, танкаў, артылерыі й каманды ў дарозе з базаў Цыпру й Мальты на Палестыну.

Як паведаміў брытанскі адміралітэт, перад Яфай «дэманстрацыйна» манэўруе крэйцар «Нью Кастль». У лёнданскіх дыплёматычных колах уважаюць, што Ангельшчына наважаная ўсімі спосабамі правесьці замір'е ў Палестыне, каб ня быць абвінавачанай у перадачы краю «ў хаатычным стане».

ВАКОЛ ПАЛЕСТЫНЫ

Ангельцы выводзяць сваё войска з Палестыны, змаганьне паміж Арабамі й Жыдамі разгартаецца штораз мацней. Б'юцца ў Гайфе, Ерусалеме, Тэль-Авіве й іншых мясцовасьцях. Задзіночаныя Нацыі даручылі **ЗША, Францыі й Бэльгіі апекавацца Палестынай.** Гэтая тройка запрашае на помогу Ангельшчыну, якую перш змусілі зрачыся свайго мандату. Савецкаў ужо ніхто не запрашае да помогі й супрацаўніцтва, лезуць аднак яны самі.

Як падае «Юнайтэд Прэс» з Аману, кароль Трансʼёрданіі Абдулах сказаў, што на чале жыдоўскіх аддзелаў у Палестыне стаяць савецкія ахвіцэры й што Трансʼёрданія не пабаіцца падаць руку помогі палестынскім Арабам. Сытуацыя ў Палестыне, казаў кароль, вырасла да памераў жыдоўска-расейскае пагрозы ня толькі для Арабаў у Палестыне й Трансʼёрдніі, але для ўсяго арабскага сьвету. Кароль сказаў, стукаючы пальцам у стол: «Люблю я мір і за яго я змагаюся, аднак у змаганьні я цьвёрды, асабліва, калі чую пах камуны».

Кароль Абдулах спадзяецца, што па выхадзе Ангельцаў з Палестыны, туды прыплывуць караблямі ўзброеныя Жыды з Расейцамі.

ЭТЛІ ПРА КАМУНІЗМ І РАСЕЮ

Лёндан (ДЭНА). «Няма большае памылкі, як думаць, быццам камуністычная партыя — левая партыя, бо яна ў некаторым дачыненьні навет надзвычай рэакцыйная», — заявіў брытанскі прэм'ер-міністар Этлі з нагоды першатравенскае дэманстрацыі лейбарыстаўскае партыі ў Плімуце.

«Расея, — сказаў далей Этлі, — была за часамі мае маладосьці найлепшым прыкладам паліцыйнага гаспадарства. Гэткая яна й сяньня. Расея была таксама найлепшым прыкладам імпэрыялізму, і сяньня ўсходнеэўрапейскія краі жывуць пад ейным імпэрыялістычным панаваньнем».

Этлі спыніўся над ангельска-савецкімі дачыненьнямі апошніх год і падчыркнуў, што Вялікабрытанія заўсёды тым, што СССР не пакінуў сваіх спробаў скуць усе знала рашчараваньняў пры ўмацаваньні міру й стварэньні Задзіночаных Нацыяў. Гэта мае сваю прычыну краі ў вадзін камуністычна апанаваны сьвет.

ХРЫСЬЦІЯНЕ ГУРТУЮЦЦА Ў ЗМАГАНЬНІ СУПРАЦЬ КАМУНІЗМУ

Наш лёнданскі карэспандэнт падае:

25. 4. 48 у найвялікшай залі Лёндану «Альбэрт Гол» адбыўся нязвычайны мітынг пад старшынством лёрда Галіфакса й пры ўдзеле найвышэйшых аўтарытэтаў у Вялікабрытаніі. На мітынгу былі я. эм. кардынал Грыфін, архібіскуп Кэнтэрбэрыйскі, міністры Бэвін, Крыпс і інш. **Быў запрошаны й прадстаўнік ад Беларусаў.**

Прамоўцы (у розных мовах і ад імя розных нацыяў) гарача выказваліся за патрэбу стварэньня Заходня-Эўрапейскае вуніі, каб магчы пабудуваць жыцьцё, як дзяржаўнае, так і грамадзкае, на прынцыпах хрысьціянства й запраўднае дэмакратыі.

У сяньняшнім змаганьні з матарыялістычным сьветаглядам гэты мітынг — адзін ізь перадавых выступаў, у якім злучыліся найвышэйшыя прадстаўнікі палітыкі, культуры й веры.

СВАБОДА СЛОВА

Сярод тых дабрадзействаў, якімі вызначаецца грамадзкі лад, званы дэмакратыяй ,адно з найпершых і найважнейшых месцаў займае свабода слова. Аднак, якраз гэтага найбольшага дабрадзейства дасюль бадай ці не найменш давялося зазнаць нашаму народу. Запраўды, свабоды слова ў поўным абсягу, можна сьмела сказаць, яшчэ ніколі (пэўна-ж, за часамі новае гісторыі) ня было для нашага грамадзянства.

А дабрадзейства свабоды слова, тым-жа часам, ужо сьцьвердзіла ў нашай гісторыі — і то адразу-ж — сваё вялікае й проста вызначальнае значаньне. Бо што-ж іншае, як ні гэтая свабода — дармо, што яшчэ ў першым, такім сьціплым і абмежаным прыбліжэньні толькі — адчыніла шырокую дарогу ўсяму нашаму нацыянальнаму руху, даўшы магчымасьць у 1906 г. зайснаваць ягоным баёвым органам — «Нашай Долі» й пасьля — слаўнай «Нашай Ніве». Праўда, на гэтай-жа «Нашай Долі» адразу-ж зацяжыла гэная ўся абмежанасьць тае царска-мікалаеўскае «свабоды слова»: бальшыня ейных нумароў канфіскавалася, па вельмі кароткім жыцьці зачыненая была і ўся газэта. «Нашай Ніве» пашчасьціла больш, але зірнеце вы на ейныя балоны ,асабліва часоў першае сусьветнае вайны: яны так і сьвіцяцца пустымі — белымі мясьцінамі, вынікамі працы тае-ж царскае «свабоды слова».

І усё-ж, тое, што было пасьля — ці раз змушала зусім ня ліхам успамінаць і гэную куртатую «свабоду» царскіх часоў, прыгаворваючы горкія паэтавы словы: «Га, а цяперака што гаварыці?» Запраўды, «свабода слова» для Беларусаў пад Палякамі? Або яшчэ лепш — пад бальшавікамі, у сталінскім «найдэмакратычнейшым» царсьцьве клясычнае несвабоды — ніволі й нявольніцтва ўва ўсіх дачыненьнях? Ужо навет гітлераўскія парадкі пасьля такое «свабоды» выглядалі запраўдным «лібэралізмам». Аднак, і ў гэтых «лібэральных» часох калішняя самастойнасьць бабулькі «Нашае Нівы» ўсё яшчэ тады мігацела далёкім ідэалам...

Дык ці дзіва, што да запраўднае свабоды слова ў нас людзі проста ня прывыклі. Няпрывычка гэтая асабліва яскрава бывае выяўляецца цяпер і тут, на эміграцыі, калі мы практычна маем блізу што поўную свабоду слова, роўную тэй, што йснуе ўва ўсіх дэмакратычных краёх (мусім усё-ж паставіць гэтае «блізу што», бо навет самым нам, калі й не зважаць на нікога й нічога, неразумна было-б не аглядацца і на наш собскі стан ДП, і на акупацыйны стан дасюлешняга краю нашага пераважнага вымушанага асяленьня). Напару сумныя, а напару й проста сьмеху ці жалю годныя выявы гэтае няпрывычкі маюць розныя формы й характар пад дзеяньнем розных, хоць у васнове сваёй і тых самых прычынаў.

Найперш, зразумела, цяжыць тут таталітарная спадчына гвалту над словам. Не зьвяліся — дый ці так ужо борзда зьвядуцца — навет пэўныя сымпатыі (сярод пэўных адзінак) да гэтае мілае сыстэмы, прынамся ў гэтым дачыненьні. Каму-ні-каму роіцца яшчэ таталітарызм — ну, пэўна, не нямецкі й не савецкі, а зусім айчынны, свойскі, нацыянальны не адно формаю, а й зьместам. І як адна зь ягоных найважнейшых адзнакаў — цэнзура над словам, цэнзура — ня бойцеся, не якая-небудзь там паліцыйная, а «нацыянальная» ці «грамадзкая». «А судзьдзі хто?» — хто за гэтых цэнзараў быць меў-бы? Пэўна-ж, «дэмакратычна» навет выбраныя ўсімі прыметнікамі (вось адно ці кампэтэнтныя — гэта ўжо хто яго ведае... Цэнзураваў-жа за Немцамі менскую «Беларускую газэту» ў поўным часе звычайны каваль — а чаму мы павінны быць менш «дэмакратычнымі» за гэткі, навет гітлераўскі, чысты «дэмакратызм»?) Ды ня гэта й галоўнае: галоўнае, каб можна было хоць як, а забараняць, «тащить и не пущать» усё, што забурае «грамадзкі» (лепш чытаць — мяшчанскі) супакой, абуджае нейкія думкі, ці навет нагвалт змушае думаць, дасканальніцца, імкнуцца да нейкага «большага незалежніцтва, чымся ў сакавіковым акце», калі тут найважнейшае — «абы ціха»...

Гэткія дамарослыя таталітараманы не навіна. Яны заўсёды і ўсюды былі ці не найбольшаю перашкодаю й тормазам для нашага нацыянальнага руху. То-ж ім і той гітлераўскі «лібэралізм» быў занадта лібэральны, то-ж яны выціралі тады парогі ўсякіх генэральных камісарыятаў і падобных «амтаў», тыцкаючы пачкамі даносы-«прапановы» тыпу шчэдрынаўскага «зачыніць Амэрыку». Пра гэткіх добра яшчэ раней сказаў адзін наш паэта: «А найгорш — гэта Юды свае». Калі-ж бы каму зь іх запраўды ўдалося дарвацца да магчымасьці нешта дыктаваць і камандаваць — тая найгоршасьць іхная запраўды магла-б толькі зьдзівіць сьвет. Гэта былі-б тыя «паны з мужыкоў», якія маюць найгоршую

славу ў нашым сялянсьцьве. Ужо-б яны паказалі і Кузькіну, і ня Кузькіну... Шчасьце, што, як кажуць, не дае Бог такім рог...

Ды куды горш тое, што гэная спадчына прышчэпленых таталітарызмам звычак пакрывае й куды шырэйшыя колы грамадзянства, у якіх дзеля гэтага й тыя бязмыльныя й бязрогія панкі знаходзяць міжвольнае, аб'ектыўнае падтрыманьне. Бо ці-ж малы ў нас сяньня круг людзей, што арганічна ня травяць ніякае дыскусіі, заўсёды падазраючы ў ёй сварку, і ніякае крытыкі, авансам хрысьцячы яе лаянкай? Або — звычайнага, бязьвіннага гумару, ня кажучы ўжо пра сатыру? А якая-ж можа быць — ня тое, каб свабода, а проста дзейнасьць, функцыянаваньне слова бяз дыскусіі й крытыкі, дый нат бяз гумару й сатыры?

Праўда, тут цесна вяжацца й другі, проста супрацьлежны першаму выяў тае-ж спадчыны таталітарызму, дакладней — аднаго з найпракуднейшых ягоных гатункаў чырвонага, бальшавіцкага колеру. Ён карэніцца ў славутай бальшавіцкай «самакрытыцы». Гэная-ж «самакрытыка» належыць да тых невялікіх, але характэрных розьніцаў, што ткі ёсьць між такімі роднымі братамі, як сталінаўскі й гітлераўскі таталітарызмы-«фашызмы». Бо тымчасам, як гітлераўцы ня цярпелі наагул ніякае крытыкі (навет тэатральная крытыка блізу што не дапушчалася), «бацька ,сябра й настаўнік» Сталін асабіста вынайшаў і навет прыпісаў свой славуты рэцэпт «самакрытыкі». Гэтая хітра выдуманая адцяжына для найпрасьцейшых патрэбаў слова й крытыкі з аднаго, і для ўсіх нізкіх, г. зв. масавых інстынктаў — з другога боку (і найбольш) — дазваляе крытыкаваць праявы і, галоўна, асобы, ня зьвязаныя ізь сьвята-недатыкальнай «генэральнай лініяй», паводля таго геніяльнага рэцэпту, прыпісанага самым «найгеніяльным»: абы 5% праўды... У практычным ужываньні гэты рэцэпт, як ведама, знайшоў сабе клясычную «народную» маскоўскую формулу: «Крой, Ванька, Бога нет»... Такое «крыцьцё» «в Бога» і г. д. і становіць сабой, як ведама, адзіны фактычны зьмест тае «самакрытыкі».

Ня дзіва, што людзі, якія за даўжэйшае жыцьцё пад саветамі звыклі бачыць адзіны выяў свабоды слова, дыскусіі й крытыкі ў гэткай во «сталінскай самакрытыцы», падыходзяць з такою меркай і да запраўднае свабоды слова, запраўднае дыскусіі й крытыкі. І ясна, што ў тых, каму гэтая «самакрытыка» далася ў знакі, паўстае адразу й тая боязь ды адраза да ўсякае крытыкі, да ўсякае дыскусіі й свабоды слова наагул. Але затое, тыя другія, што цешыліся ды не нацешыліся, а добра навытарыліся — «набілі руку» на гэнай «самакрытыцы», адразу-ж і «разгортаюцца» зь ёю на ўсю сваю багатую шырыню пад сьцягам свабоды слова. І ліюць, як із цэбра, «лістоўкі», «памфлеты» — шырокае мора добра празванага цяпер «пашквілізму». І як суняць іх, калі — свабода? «Крой, Ванька»...

Дык трэба, каб людзі найперш усьведамілі й на практыцы пабачылі ўсю розьніцу паміж запраўднай свабодай слова ў такіх выявах ейных, як дыскусія й крытыка, гумар і сатыра ды — свабодай, гэтак кажучы, брахні — «самакрытыкі» (ці, пазаходняму — брукоўшчыны, бульваршчыны), сваркі, лаянкі й кляцьбы. Розьніца тут не ў аб'ектах, як скажам, думаюць, паводля чутак, некаторыя нашыя суродзічы з францускае зоны, для якіх прыкладам «пашквіль» — гэта ўсякае пісаньне пра мінуўшчыну каго або чаго-небудзь (пры гэтым, быццам-бы, вызначаецца й тэрмін для гэтае забароненае «пашквільнае мінуўшчыны» — да 1945 г.), тымчасам як на цэлым сьвеце гэтае слова азначае сьведамую брахню, незалежна ад таго, на мінуўшчыну, цяпершчыну ці будучыню (калісь літаратурная тэрміналёгія, апрацаваная Інстытутам Беларускае Культуры пад кіраўніцтвам самога Я. Купалы, прапанавала для яго беларускі тэрмін «брахнепіс»). Розьніца між дыскусіяй, крытыкай з аднаго боку, і ўсёй, агулом бяручы, «самакрытыкай» з другога — у іхнай прынцыповасьці, уаргумэнтаванасьці, абгрунтаванасьці — што да зьместу, і культурнасьці — што да формы (ведама, не разумеючы апошняе ў духу тае гіпэртрафанае паненскасьці супэр-тактыкаў, аб чым нам даводзілася пісаць сваім часам у перадавым артыкуле, прысьвечаным «такту й нятактам»). Сталінскіх «5% праўды» тут выразна замала... У кажным разе, брахні, галаслоўнасьці, беспадстаўнасьці, перакручваньня й падтасоўваньня тут аніводным працэнтам не павінна тхнуць.

Дзеля гэтакае прынцыповае, уматываванае, уаргумэнтаванае, абгрунтаванае ды культурнае крытыкі й дыскусіі балоны «Бацькаўшчыны» заўсёды адчыненыя, не зважаючы на тое, зь якіх пазыцыяў гэткая крытыка й дыскусія не вяліся-б (і зразумела, пакідаючы за сабою зусім прыроднае права ўдзелу із сваіх собскіх пазыцыяў). Што-ж да ўсяе «самакрытыкі» - «пашквілізму», дык шчырыя працаўнікі гэтае дзялянкі могуць быць зусім спакойныя, як і рэшта грамадзтва: да гэтага ўзроўню «Бацькаўшчына» ніколі не маніцца абніжацца. На гэткія рэчы ў нас можа быць толькі адно з двух: або поўнае маўчаньне, ігнарацыя й проста неспасьцераганьне, або — судовая справа законным шляхам (увыпадку падсуднасьці дзеяньняў і мэтазгоднасьці ўсяе справы). Іншага ад нас ніхто й ніколі не дачакаецца.

Што «самакратычная літаратура» шырыцца й шырыцца ўсе больш — нам гэта ня выдаецца нечым страшным. Рэакцыя чытацкае масы на яе зусім здаровая й блізкая, калі не ідэнтычная нашай. Доля мыльных бурбалак ёй наканаваная. Ня трэба гэтым бурбалкам ані «байкотаў», ані забаронаў — рассыпяцца ў пыл самі. Калі-ж хто хоча «байкатаваць» вольнае, незалежнае й праўдзівае слова — няхай сабе на здароўе байкатуе. Адно каб шчыра, не запушчаючы аніводняга вока ў «байкатаванае» ціхама. А калі гэткі «байкот» адміністрацыйным парадкам накідаецца цэламу асяродку (Міхэльсдорф, Ватэнштэт) — дык можна сказаць толькі адно: мае ён якраз гэтулькі супольнага із свабодай слова, свабодай наагул і дэмакратыяй, колькі маюць зь імі дачыненьня «найдэмакратычнейшыя» парадкі сталінаўскіх «народных дэмакратыяў».

Свабода слова — найвялікшае дабрадзейства дэмакратыі. Мы можам толькі ганарыцца, што нашае гаспадарства — БНР — абвесьціла гэтую свабоду, побач зь іншымі, навет раней за абвешчаньне свае незалежнасьці. Цяпер-жа, калі змаганьне за гэтую свабоду сталася таксама вызначальным для падзелу сьвету на станы волі й гвалту, дэмакратыі й дэспатыі (што яскрава сьцьвердзіла хоць-бы нядаўная канфэрэнцыя сяброў ЗН у справе свабоды прэсы й інфармацыі ў Жэнэве) — мы можам толькі сьцьвердзіць сваё месца ў гэтым змаганьні: пад вялікім і гордым сьцягам свабоды, без аблыжных абмежаньняў, гвалтаў-«байкотаў» і ўсякіх іншых фокусаў баязьліўскага й злосьніцкага бясьсільля.

АДУСЮЛЬ

ЗВАРОТ ДА ЗН АД ІМЯ ПРЫГНЕЧАНЫХ НАРОДАЎ

Лёндан (ПАТ). 15 красавіка сёлета ў Лёндане адбыўся сход перадавых палітычных дзеячоў народаў з-за зялезнае заслоны, які паслаў тэлеграмай зварот да арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Тэлеграма высланая на рукі дэлегата Чылі, амбасадара Гэрнак Санта Круз, аўтара прапановы, каб органы ЗН правялі дасьледваньне ў справе камуністычнага замаху стану ў Чэхаславаччыне.

У сваёй тэлеграме згаданыя дзеячы, выступаючы ад імя Баўгараў, Беларусаў, Латышоў, Летувісаў, Палякоў, Румынаў, Славакоў, Украінцаў, Чэхаў, Эстонцаў, Югаславаў (Сэрбаў, Харватаў і Славенцаў), із прызнаньнем вітаюць заявы, робленыя апошнім часам кіраўнікамі Заходніх Дэмакратыяў у сувязі із стала ўзрастальным ціскам савецка-камуністычнае імпэрыялістычнае экспансіі.

Падпісаныя ўрачыста пратэстуюць супраць рэжыму, накінутага народам усходняе Эўропы сілаю, подступам і зрадаю. Яны асуджаюць тэрарыстычныя лады, што бессаромна крыюцца падназовам «народных дэмакратыяў», а ў існасьці становяць сабою паліцыйныя гаспадарствы, абапёртыя на нішчэньні ўсіх асноўных правоў чалавека й грамадзяніна, на судаўніцтве матлоху, цынічна званым «народнымі судамі», і на эканамічнай эксплёатацыі на карысьць сусьветнае савецка-камуністычнае імпэрыі.

Заходнюю Эўропу, — сьцьверджае тэлеграма, — дасца ўратаваць адно ўсунуўшы Саветы з усходняе Эўропы. Навет фармальна Саветы шмат разоў гвалцілі § 4 арт. 2 Хартыі ЗН пагрозаю або ўжыцьцём сілы супраць іншых народаў. Згвалчаны таксама й арт. 34 Хартыі, бо Расея, пазбаўляючы свабоды паў-Эўропы, стварыла палажэньне, што пагражае ўтрыманьню сусьветнага міру й бясьпекі.

«Дзеля вышэйшага, — сьцьверджае тэлеграма, — ніжэйпадпісаныя спадзяюцца, што Рада Бясьпекі не абмежыць свае акцыі на дасьледваньні ролі, якую адыйграла Савецкая Расея ў Чэхаславаччыне, але і ўздыйме безадкладнае даходжаньне ў справе падобнае дзейнасьці расейскага камунізму ўва ўсіх іншых краёх Сярэдня-Ўсходняе Эўропы.»

Тэлеграму падпісалі: Матзанкіеў, адзін із правадыроў Баўгарскае Сялянскае Партыі, генэрал Леў Прхаля, старшыня Чэскага Нацыянальнага Камітэту, праф. Орас, прадстаўнік Эстоніі, Радытыс, старшыня Рады Латыскіх Арганізацыяў у Вялікабрытаніі, Баёрынас, прадстаўнік Летувы, Т. Філіповіч, былы амбасадар Польшчы ў ЗША, Нікулеску-Бузэсты, былы міністар замежных справаў Румыніі, П. Прыдавок, старшыня Славацкага Нацыянальнага Камітэту, Панчук, старшыня Згуртаваньня Ўкраінцаў у Вялікабрытаніі, праф. Жук-Грышкевіч, старшыня Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі, др. М. Гаўрыловіч, сябра Юагслаўскага Нацыянальнага Камітэту ў Лёндане.

РОЗНАЕ

Вена (ДЭНА-ІНС). Як падае з Букарэшту тутэйшая газэта «Вэльтпрэсэ», румынскі габінэт быццам-бы пастанавіў падрыхтаваць гэтым летам далучэньне да СССР Румыніі, як 17-е савецкае рэспублікі.

— Рада Бясьпекі Задз. Нацыяў утварыла асобны камітэт дзеля дасьледваньня падзеяў у Кашміры. У гэты камітэт увайшлі прадстаўнікі ЗША, Ангельшчыны, Канады, Бэльгіі, Калюмбіі й Кітаю. Маюць яны ў Кашміры правесьці народнае галасаваньне, каб сам народ выказаўся, куды ён хоча прылучыцца: да Індыі ці Пакістану, а мо хоча быць зусім незалежным. — Апошнім часам там былі братабойныя сутычкі паміж Індусамі й Магамэтанамі.

— Савецкі камандант Бэрліну Коцікаў прызнаўся, што савецкія ўлады хапалі людзей з амэрыканскае зоны Бэрліну. Схопленыя аднак мелі быць цяжкімі крымінальнымі злачынцамі, якіх не хацела лавіць «прадажная паліцыя амэрыканскае зоны». І давядзі цяпер, што схопленыя ня былі крыміналістымі...

— Барсукоў у Нямеччыне завялося так шмат, што прычынілі яны шкоды на палёх на 4 мілёны марак. У Вышняй Баварыі налічваюць да 7.000 штук барсукоў, якія нараз зьнішчаюць цэлыя палі.

— Саветы паставілі ў Турынгіі на мяжы 7.500 нямецкіх паліцыянтаў, зь якіх уцякло ў амэрыканскую зону роўна адна траціна. Нішто сабе, добрых маюць «абаронцаў граніц».

НА ТЭМЫ ДНЯ

«РЭПРЭЗЭНТАЦЫЯ» Й ПРАЦА

Аб рэпрэзэнтацыі пачалі крычаць аж зашмат. І ўсё крычаць, што ў нас няма рэпрэзэнтацыі. Хто гэта крычыць? А гэта крычаць тыя, што хочуць быць гэтымі «рэпрэзэнтантамі». Пазашываўшыся сваім часам у цёмныя куткі, або наагул няздольныя да ніякае рэальнае працы, яны ўважаюць, што ўсё-ткі пара ўжо сёе-тое ўзначаліць, пара зрабіцца «рэпрэзэнтантам». Пагляды на гэтую рэпрэзэнтацыю ў іх арыгінальныя і ў кажнага адменныя.

— Я маю найлепшы капялюш і белыя рукавічкі, — кажа адзін. — Я, разумееце, зусім эўрапейчык. Вось я ўмашчуся на акце 25 сакавіка, сяду й буду вас «рэпрэзэнтаваць», а вы паказвайце на мяне пальцамі ды галасуйце на ўвесь сьвет: «Гляньце, якая цаца сядзіць!»

Другі йначай мяркуе:

— А я то што? Затычка ад парожнага хлява? Ды мне толькі выпадак перашкодзіў стацца за прэзыдэнта, казаў той, неўспадзеўкі ножку падставілі. А вы ня хочаце прызнаваць майго аўтарытэту? Гэта-ж папросту злачынства!

Трэйці заяўляе:

— Но, но! Як-жа можа быць безь мяне? Як важыцеся без майго дазволу выступаць ад імя народу? Вы-ж ведаеце, што мне пэўныя чыньнікі даручылі долю Беларусі, а што найважнейшае — галоўную касу.

Як то гаворыцца: кажны крук пасваему крача, і кажны мерае на свой капыл. Дагаворваюцца, навет, да таго што быццам якаясь група угібала ўладу (група «Крывічоў»), дзе «толькі адзінкі маюць карысьць». Цікавасьць, якую гэта ўладу ўгібалі? І якую з гэтага карысьць маюць адзінкі? Тут, пэўна, ідзе аб тэй уладзе і аб тэй «карысьці», што рояцца ў галовах нядошлых «прэзыдэнтаў» і розных афэрыстых. Бо якая можа быць улада ў нашых абставінах ДП і якая можа быць з гэтага карысьць асабістая?

Што некаторыя асобы (з гэтых крыкуноў) глядзяць на грамадзкія становішчы, як парасяты на карыта, дык гэта іншая рэч. І што яны патрапляюць высысаць з кажнае грамадзкае справы штось для кішані, гэта ўсё ведама. Але якая карысьць зь іх агульнай справе? Такая вось, якую гэтыя «рэрпрэзэнтанты» давалі дагэтуль, інакш кажучы, як з казла малака. Дай Божа, каб ня было хаця шкоды. Бо, ганяючыся за «рэпрэзэнтацыяй», гэтыя людзі любяць усадзіць нос не ў сваё.

Што рэпрэзэнтацыя ў нас слабая, дык гэта й бяз крыку ведама. Узяць вось найважнейшыя аб'екты, як прэсу й літаратуру. Як-жа ўбога выглядае яна супраць іншых нацыянальнасьцяў! Гэта-б яшчэ паўбяды, бяручы на ўвагу нашую, раўнуючы невялікую колькасна, эміграцыю. Горшая бяда ў тым, што ладная частка выданьняў, асабліва тых, што крычаць аб рэпрэзэнтацыі, сьціравалася на хуліганска-пашквільную дарогу, якая пачала прынаджваць некаторых навет паэтаў. А чытаць няма чаго, ні сабе, ні людзям паказаць.

Як рэпрэзэнтуецца нашая арганізацыйнасьць і арганізаванасьць? Усё-ткі дзясяткі тысячаў нашых людзей ёсьць на эміграцыі.. А колькі зарганізавана ў нашых лягерах? Нязначная колькасьць. А колькі няпрыемнасьці й сораму нацярпеліся прадстаўнікі нашага Дапамаговага Камітэту ад амэрыканскіх уладаў за паводзіны нашых людзей, калі неаднойчы пачатая акцыя вылучэньня Беларусаў з пэўных чужых лягераў зводзілася на «пшык» рознымі «зарубежнікамі», «праваслаўнымі Палякамі» ды іншымі рэнэгатамі? Нарэшце тыя-ж самыя «рэпрэзэнтанты» спрычыніліся, прыкладам, да ліквідацыі лягеру ў Вогэнштраўсе. Карысная «рэпрэзэнтацыя» — няма чаго казаць!

Як рэпрэзэнтуецца нашае школьніцтва, наш тэатр, — аб усім аб гэтым можна было-б шмат гаварыць, аб карысьцях і заганах. Прыкладам, усім ведамая рэпрэзэнтацыя Тэатру Эстрады, як рэпрэзэнтацыя вельмі карысная для нас. Але, калі ў гэтых галінах зроблена нешта добрае, дык гэта людзьмі, якія ня крычаць аб тым, што ў нас няма рэпрэзэнтантаў, а ўсьцяж і сыстэматычна працуюць.

Царкоўная рэпрэзэнтацыя? Няхай Бог граха даруе, але каб гэтую рэпрэзэнтацыю назваць адпаведным імём, дык гэткі назоў быў-бы вельмі няпрыгожым...

Ведамая рэч, што рэпрэзэнтацыя цэнтральных кіраўнічых установаў — справа не апошняе, а можа найпершае вагі. Але й тут усё будзе залежыць ад рэальнае працы й вынікаў гэтае працы. Хоць сто разоў дэмакратычна й надзвычайна тактычна будзе арганізаванае нашае цэнтральнае кіраўніцтва, але калі ўся роля будзе зводзіцца да «рэпрэзэнтацыі» капялюхом, белымі рукавічкамі ці індывідуальнымі, прыватнымі асьпірацыямі, як гэтую рэпрэзэнтацыю ўяўляюць крыкуны й афэрыстыя — на сабаку вартая была-б такая «рэпрэзэнтацыя».

Наш эміграцкі стан вымагае натужнае будзённае мазольнае працы ў усіх галінах жыцьця культурнае нацыі. І толькі вынікі гэткае працы будуць найлепшымі нашымі рэпрэзэнтантамі. А пустазвонства, амбіцыі, белыя рукавічкі або яшчэ горшае — сувязі зь яўнымі варагамі нашае справы, чужымі ці сваймі рэнэгатамі так паможа, як кашаль пры хваробе. І якраз да гэтага ўжо спрычыняюцца тыя, хто найбольш крычыць аб рэпрэзэнтацыі... **Старэйшы.**

Рэдакцыя шчыра дзякуе ўсім за надасланыя ёй вялікодныя віншаваньні, упаасобку — за асабліва сардэчныя зычэньні — сьвятару а. **Ал. Казлоўскаму** (Зыгмарынген) і сп. **М. Бакуновічу**.

СПРАВЫ ДП

ЗА 200 ТЫС. ДП У АМЭРЫКУ

Вашынгтон (ДЭНА-ІНС). Праўная камісія гасподы прадстаўнікоў ухваліла законапраект, паводля якога на працягу двух год маглі-б выэміграваць у ЗША 200 тысячаў перамяшчэнцаў-ДП з амэрыканскае, брытанскае й францускае зонаў Нямеччыны й Аўстрыі ды зь Італіі.

Законапраект становіць кампраміс із спачатным патрабаваньнем дапушчэньня 400 тыс. ДП на працягу 4 год.

Дзеля дапушчэньня ў ЗША ДП падзяляюцца на паасобныя катэгорыі: 1) сельска-гаспадарскія работнікі, лекары, дэнтыстыя, мэдычныя сёстры, хатнія работніцы, будаўнічыя работнікі й тэкстыльнікі, 2) асобы, што маюць навуковыя або тэхнічныя кваліфікацыі, 3) асобы, што маюць сваякоў у ЗША.

Эмігранты мусяць прайсьці правер, каб былі вылучаныя палітычна недапушчальныя й крымінальныя элемэнты, а таксама псыхічна хворыя.

ЭМІГРАЦЫЯ Й РЭПАТРЫЯЦЫЯ

У першым квартале 1948 г. амэрыканскую зону пакінула з мэтамі эміграцыі або рэпатрыяцыі 22.176 ДП. З гэтага групавая эміграцыя абняла 14.459 ДП, індывідуальная (галоўна, пры падтрымманьні дабрадзейных арганізацыяў) — 6.005, рэпатрыяцыя — 1.712 ДП.

Найбольшы лік эмігрантаў узяла Вялікабрытанія — агулом 6.324, тады Канада — 2.989 і далей Аўстралія — 1.338. Амэрыка ўзяла найбольш індывідуальных эмігрантаў — 2.570.

Сярод рэпатрыянтаў на першым месцы Палякі й падданыя ЗША (889 і 409). Лік Балтаў не паваліўся супраць апошняга кварталу 1947 г., ён рэдка дасягаў 50 на месяц.

На канец сакавіка лік жыхароў лягераў зьменшыўся супраць канца сьнежня 1947 г. на 19.583. Агулом 302.100 ДП жывуць у прыпынішчах ІРО, а каля 200.000 — вонках лягераў.

БЫВАЙ, ЭЎРОПА!

(Ліст з дарогі ў Аўстралію).

15. 4. 1948 — апошні наш дзень у Нямеччыне. Па паўдні выяжджаем зь Мюнхэну, едзем праз Розэнгайм, Кіфэрнфэльдэрн у кірунку на Інсбрук (Аўстрыя). У Кіфэрнфэльдэрне павярхоўны кантроль узьмежнае нямецкае паліцыі. Усё ў парадку. Едзем далей. Транспарт наш складаецца зь 900 чалавек, 730 з Амбэргу й 170 зь перасыльнога лягеру Дыпгольц (ангельская зона). Пераважаюць Балты, далей ідуць Украінцы, Сэрбы і 31 чал. Беларусаў. У кажным асобным вагоне — да 30 чал. Вагоны досыць прасторныя. Ежа вельмі добрая — амэрыканскія пачкі. Папяросы дасталі толькі ўжо ў Вэнэцыі.

А поўначы зь 15 на 16. 4. 48 г. пераяжджаем Брэнэр, і мы — у Італіі. Гарыстая мясцовасьць, але вельмі прыгожая. На адхонах гораў — усюды зелянее вінаград. Крыху далей ад Вэроны шмат садоў. Італьлянскія хаты тануць у зяленіве. Між краскамі відаць шмат бэзу. Прыпамінаецца родная, але сяньня так далёкая Беларусь. У кажнага з нас у сэрцы цісьнецца пытаньне: ці пабачым яшчэ Бацькаўшчыну?

Беларуская група едзе разьдзеленая па розных вагонах. Але ў дарозе мы трымаем лучнасьць міжсобку. Яшчэ ў Амбэргу мы пастанавілі зьбіраць крыху грошай на газэту. Асабліва ахвярнымі былі б. жыхары Міхэльсдорфу й Віндышбэргэрдорфу. Ува ўсіх ёсьць моцная пастанова трымаць лучнасьць з нашымі арганізацыямі ў Эўропе й Амэрыцы. Думаем зарганізавацца зараз-жа па прыезьдзе ў Аўстралію, выпусьціць хоць тымчасам на рататары сваю аўстралійскую беларускую газэтку. Сярод нас 4 інтэліґэнты — 3 настаўнікаў і адзін юрысты.

Мы забавязаліся 2 гады адпрацаваць у Аўстраліі. Час гэты не змарнуем. Ужо цяпер вучымся ангельскае мовы. Думка пра зварот на Бацькаўшчыну ані на адзін мамэнт не пакідае нас.

16. 4. а 12.30 г. мы ўжо ў Вэнэцыі. Бачым купалы касьцёлаў, замяж вуліцаў усюды каналы, здаецца, што горад стаіць на вадзе. Пасьля гадзіннага адпачынку перабіраемся на параплаў «Генэрал С. Д. Старгіс». Гэта прыгожыя амэрыканскі транспартавы параплаў. Усюды чысьціня. Дастаём 2-3 коцы, ложак, просьціны, падушкі. Пасьля лазьні — смачная вячэра. Наагул, як у дарозе, так і на параплаве ежа першарадная, кіраўніцтва транспарту й параплаву ставіцца да нас вельмі добра. Мы ўпэўнена ў даўгім перапынку зноў чуемся людзьмі. Увечары 16. 4. пішам апошнія развітальныя лісты, перадаем іх італьянскаму паліцыянту, які стаіць на параплаве. Заўтра рана выяжджаем. Бывай, Эўропа!

Я. Калодка.

НЯЗНАНЫ.

ЖАЛЬ

Сумнае сэрца, хоць і вясна.
Адшумела ўжо ў сэрцы даль.
Засталася мне песьня адна,
Толькі песьня і жаль.

Дык зьвіні, мая песьня, ў глушы,
Дасягні беларускую шыр.
Толькі жаль я маю ў душы,
Ты ляці, ляці, раскажы.

Пралятуць за табою гады
І разломіцца, скрушыцца сталь.
Беларусь засьпявае тады —
Пераменіцца ў песьню жаль.

Галяшыльс, В. Брытанія. 18. 4. 48.

ЦІ ТРЭБА ТАК ДАЛЁКА?...

«Дык ці трэба так далёка ехаць, каб знайсьці сваё шчасьце?» — паставіў нядаўна пытаньне свайму суродзічу адзін латыскі ДП ў сваім лісьце з Францыі, апублікаваным у газэце «Латыскія Навіны» (Эсьлінген). «Я старанна чытаю газэты ДП зь Нямеччыны, ды, нажаль, у іх піша галоўна толькі пра краі заморскае эміграцыі. Ці трэба нам запраўды падавацца за вялікую ваду, ці нельга знайсьці працу бліжэй да нашае Бацькаўшчыны? Я абраў за другую бацькаўшчыну Францыю, і скажу вам, што калі-б я мог пісаць гэтак добра, як іншыя, дык я хваліў-бы яе таксама, як хваляць заморскія краі».

Пра жыцьцёвыя абставіны ў Францыі гэты былы ДП піша: ужо па 4 месяцах можна дастаць новыя чаравікі й вопратку. Жытло добрае. Яму й ягонай сям'і далі цэлы дом з 2 пакояў і кухні. Памагаюць вучыцца пофранцуску, а таму, што там шмат чужаземцаў, дык няма зусім ніякіх цяжкасьцяў. Цэны зусім ня высокія, з большага такія, як раней у Лацьвіі. За аднадзённы заработак можна дастаць 2½ кгр. найлепшае дымлянины, або 5 кгр. аранжыкаў, 2½ кгр. сала ці 17 пачок цыгарэтаў. «Францыя, — уважае гэты чалавек, — вельмі багатая, трэба добра сабе разважыць, калі хто выбіраецца за мора. Няма сэнсу ўсьцяж лятуцець аб краёх, што недасяжныя».

(«Інфармацыі ПК ІРО», № 32).

ХВОРЫХ МАЛА

Сярод 8.035 ДП, што былі мэдычна агледжаныя ў лютым месяцы ў амэрыканскай зоне дзеля мэтаў эміграцыі, усяго 280, або 3½%, не дапушчаныя да выезду дзеля свайго стану здароўя. Зь іх 57 сухотнікаў, 37 вэнэрыкаў, іншыя 186 выпадкаў не спэцыфікаваныя.

ТОДАР БЕЛАРУСКІ

НАШАЯ ПРАМОВА

НА АГУЛЬНЫМ ЗЬЕЗЬДЗЕ ЗАДЗІНОЧ. НАЦЫЯЎ

Мы — людзі бяз бацькаўшчыны. Displaced persons*), як завёмся мы моваю афіцыйнай, або displeased persons**), як лепш назвалі-б мы самі сябе ў душы, застаўшыся заправды пакрыўджанымі ад урадаў, што ў вас фігуруюць і выступаюць ад імя народаў, ад якіх яны ня маюць паўнамоцтваў.

Спадары! У нас перад вамі тая асаблівасьць, што мы ня крывім душою, калі гаворым. Для нас няма тых «вышэйшых дзяржаўных меркаваньняў», якіяператвараюць часам ваш язык у орган хаваньня думак, а ня ў орган выражэньня іх. Мы не баёмся быць абвінавачанымі ў непаважаньні да «некаторых урадаў», — прызнаёмся, што гэтай павагі ў нас да іх няма. Ня чуем і страху перад такімі ўрадамі. Мы добра бачым, як гэтыя восенскія мухі лятуць да сваёе гібелі. У сваёй прамове мы можам увайсьці ў супярэчнасьць із тымі статутамі, на моцы якіх дзеіць вашае Высокае Зграмаджэньне. Але й гэта ня можа нас застрашыць: за зьмест статутаў адказваюць урады, што падпісалі іх, а не народы, ад імя якіх дзеялі й дзеюць некаторыя так званыя «ўрады».

Гэткім парадкам, мы прамаўляем да вас тут, як найсвабаднейшыя людзі ў сьвеце, не зьвязаныя ні з статутамі, ні з прыналежнасьцяй да тае ці іншае дзяржавы, — ня скутыя нічым, што перашкаджала-б нам кіравацца сваім собскім сумленьнем.

Выступаем мы тут, як грамадзяне сьвету.

Але, мы такія, і ня маем права маўчаць, калі пад будынак нашае сусьветнае бацькаўшчыны падкладаецца бомба страшэннае разбуральнае сілы. Ня можам маўчаць, ня просім, а вымагаем, вымагаем выслухаць нас.

Спадары! У сьвеце няма благіх і добрых народаў, усе народы добрыя, усе яны імкнуцца да справядлівае мэты — дабра. Але ў гэтых народаў ёсьць ня толькі добрыя, а таксама й нягодныя ўрады, якія тым і благія, што перашкаджаюць гэтым народам жыць у прыязьні, робячы тое, чаго самі саромеюцца назваць уголас.

Ды дармо, усё-ж сьвет цяпер больш аднаціты, чымся гэта некаторым здаецца. Чалавецтва перастала быць мэханічным задзіночаньнем нацыянальных арганізмаў, а ператварылася ў вадзінае, зялезнае цэлае, народжанае й загартаванае ў бязьлітасным змаганьні за сваё адраджэньне на працягу даўгіх гадоў. У чалавецтва няма нічога даражэйшага, чымся гэтае адзінства, за якое заплачана няжкой працай безьлічы лепшых народных дзеячоў і крывёю, пралітай у гэтым змаганьні. Сьвет цяпер нагэтульк адзіны, што калі села скула на грэцкі палец, дык боль ад яе дачуваецца па ўсім сусьветным арганізьме; палестынская гангрэна пашыраецца па ўсім сусьветным целе, а далёка-ўсходні мазоль змушае чалавецтва значна падкульгваць.

Адзінства сьвету купленае чалавецтвам за цану найвялізарнейшых пакутаў і ахвяраў, але выкарыстаць яго ў поўнай меры тымчасам няможна, пакуль сусьветны арганізм у стадыі сьмяротнае хваробы.

Спадары! Ваш сусьветны кансыліюм пакліканы знайсьці спосаб вылячыць сьвет. Чалавецтва на ўсёй неупарадкаванай земнай кулі прыслухоўваецца да галасоў, што йдуць з вашага Высокага Зграмаджэньня. Прыслухоўваецца й траціць надзею. Вы намагаецеся дакладна й сумленна вывучыць грэцкую скулу, заклеіць пляйстрам далёка-ўсходні мазоль, прыпісваць міксцуру запаветранаму атомнай трасцаю сьвету, цяпер — знайсьці нейкую раду ад палестынскае гангрэны. Вы дакладаеце ўсіх стараньняў вылечыць сусьветны арганізм, суняць чырвоныя плямы, што выпаўзаюць навонкі, але не рызыкуеце дакранацца да найгалаўнейшага, адкуль у хворы арганізм прасякае атрута раскладу й пагібелі. Вы змагаецеся супраць сымптомаў, пакідаючы нат не дасьледванай самую хваробу, і гэтым самым даяце ёй магчымасьць паглыбляцца далей у заслабелы арганізм чалавецтва. Інакш кажучы, вы падобныя да тых лекараў далёкае мінуўшчыны, якія мала давяралі сваім веданьням у мэдыцыне й злучалі іх із чарадзействам ды забабонамі ў надзеі, што калі не адно, дык другое мусіць хвораму памагчы.

Мэтадам гэтага лячэньня можна стварыць на кароткі час ілюзію ачуняньня, але хвароба, загнаная глыбака ў сярэдзіну, ізноў пакажацца навонкі, ізноў на твары чалавецтва выступяць чырвоныя плямы, і штораз, то ўсё ў большым памеры, і ўжо цяжка будзе даваць рады.

Ніхто з вас, спадары, ня можа сказаць, што вылячэньне сьвету цяжкое тым, што хвароба няведамая. У сьпісаньні сацыяльных захвореньняў гэтая хвароба мае ўсім ведамы назоў, які ўва ўсіх мовах сьвету вымаўляецца: **камунізм.**

Сымптомы гэтае хваробы дакладна вывучаныя, сьмяротная небясьпека ня выклікае страху, і ход адно аб тое, каб вы падпісалі рэцэпт на лякарства.

Галоўнае, спадары, сумленнасьць, мужнасьць і здольнасьць дзеіць бязь белых рукавічак. Сьвету добра ведама, што залоза вытварэньня атруты камунізму ў сусьветным арганізьме — гэта адна зь дзяржаваў, прадстаўнікоў якое мы, нажаль, ня бачым яшчэ на лаве падсудных, але тут, сярод вас, на гэтым Высокім Зграмаджэньні...

Спадары! На Ўсходзе Эўропы ляжыць нашая родная старонка Беларусь, заселеная сумленным, добрым і гасьцінным народам. 30 год таму гэты народ, хоць і гэтак супраціўіся, паў ахвярай вашае абыякавасьці да ягонае долі. Невялікая група палітычных нечалавекаў хапіла за горла шматмільённы наш ды іншыя народы й мэтадам крывавага тэрору, перад якім нікнуць у сьцені жорсткасьці супраць хрысьціянства мінулае даўнасьці, паставіла гэтыя народы на калені, змусіла іх прыгнуць галовы. Жывы, працавіты, здаровы арганізм нашага народу стаўся арэнай злачыннага сацыяльнага экспэрымэнту. Дыктатарскі рэжым, узброены жорсткімі мэтадамі тэрарыстычнае хірургіі, маніўся адсячы ў народу здольнасьць думаць і адчуваць, вылегчаць супраціў нацыянальнага арганізму й прышчапіць народу рысы нявольніцкае пакоры. Беларусь, і іншыя народы, пры абыякавасьці сьвету сталіся найвялізарнейшай лябараторыяй, у якой з жывога й паўнавартаснага народу вытвараецца народ-нявольнік. Трэба быць зусім сьляпым, каб ня бачыць, да чаго вядзець гэты экспэрымэнт, натхненны сьценямі жорсткага нявольніцтва далёкае мінуўшчыны. І сьвет быў сьляпы, каб прадбачыць гэта, і глухі, каб чуць стогны аб дапамозе. Сьляпы, глухі й неразумны, бо не разумеў, што стварэньне народу-нявольніка — гэта толькі першая частка пляну кастрацыі сьвету ў імя варожае чалавецтву камуністычнай дактрыны.

Будучыня сьвету была-б безнадзейна страшной, каб цалкам удаўся гэты экспэрымэнт над нашым народам. На шчасьце, гэтага не здарылася. Беларускі народ не ператварыўся ў камуністычнага нявольніка. Жыве ў ім пачуцьцё імкненьня да праўды й волі, не забітае сумленьне й справядлівасьць, не памерла мужнасьць змаганьня за сваё нацыянальнае й сацыяльнае адраджэньне. У мінулай вайне Беларускі народ змагаўся за сваю волю як із бурнатым, гэтак і з чырвоным фашызмам, але на сьвяткаваньні перамогі яму не давялося дастаць месца, гэтае месца захапіла тая самая дыктатура, што вытварае экспэрымэнт над народамзмагаром і прабіваецца далей на міжнародную арэну, выступаючы ад імя гэтага народу адзіна правам сілы і ўчыненых злачынстваў.

У цёмным завулку сяньняшняга дня сьвет падпілноўваюць людзі, якія пастанавілі ,што настала часіна іхнага трыумфу й можна ўжо пачаць у сусьветным маштабе тое, што яны зрабілі там, на нашай Бацькаўшчыне. Даўно ўжо ўся жыцьцёвая мараль і ўся іхная ідэалёгія зводзілася да пастаўленая іхнімі правадырамі пытаньня: «Хто каго?» І яны разьлічваюць выкарыстаць заблытанную пасьля вайны сытуацыю й зьбянтэжаную вайной актыўнасьць народаў, каб ператварыць сьвет у паслухмянае камуністычнае стада, павярнуць гэтую справу ў сваю карысьць.

Яны стараюцца схаваць пад маскай добрасьці свой заправдны подлы твар. Яны выступаюць, як «абаронцы правоў малых народаў» (мы гэтых абаронцаў добра ведаем), стараюцца запэўніць усіх у тым, што толькі яны бароняць інтарэсы працы, што не перашкаджае ім перабірацца жыць у раскошныя палацы, абстаўляць сабе слугамі, прыбіраць сваіх жонак у найдаражэйшыя хутры й пэрлы. У маскараднай зьмене масак камунізмам няма нічога дзіўнога, але дзіву годная трагічная няздольнасьць або нежаданьне сьвету бачыць,

———

*) «перамешчаныя асобы» — перамяшчэнцы (ДП).

**) «пакрыўджаныя асобы».

Ліст у рэдакцыю

Мы, былыя сябры Беларускае Цэнтральнае Рады, 27. 1. 1948 г. праз газэту «Бацькаўшчына» (№ 3 ад 8. 2. 1948 г.) ужо паведамлялі беларускае грамадзянства аб тым, што «БЦР на сваім апошнім паседжаньні 24. 9. 1945 г. разьвязалася й, як такая, перастала йснаваць. Таму ўсялякія выступленьні Р. Астроўскага ад імя няйснуючае БЦР зьяўляюцца няпраўнымі й фікцыйнымі», шкоднымі й дэзарыентуючымі. Нам здавалася, што нашае выясьненьне будзе зусім дастатковым папярэджаньнем, каб Р. Астроўскі спыніў свае больш, чым дзіўныя й пазбаўленыя ўсялякіх праўных падставаў выступленьні. Не зважаючы аднак на гэта, ён і далей зь няведамай бліжэй нам мэтай вядзе акцыю «адраджэньня» БЦР: зьбірае якіясь «нарады», нейкім «беларускім спэцкорам» дае «інтэрв'ю», выдае «Дэкрэты» й г. д. У гэтым-жа самым часе зьяўляюцца розныя ратитарныя лісткі, рэдактары якіх або сьведама й знарок друкуюць гэтыя ягоныя фальшыўкі, або безадказна робяць тое, чаго самі добра ня ведаюць, пашыраючы гэтае ашуканства ў нашым грамадзянстве.

Бяручы ўсё гэта на ўвагу, мы чуемся зноў абавязанымі даць некаторыя новыя выясьненьні грамадзянству, каб усьцерагчы яго ад памылковых крокаў:

1. На 23 верасьня 1945 г. Р. Астроўскі склікаў у Вюрцбургу паседжаньне Пленуму БЦР, на парадак дня якога сам паставіў адно пытаньне: разьвязаньне БЦР. Пасьля ўсебаковага абмеркаваньня гэтага пытаньня Пленум БЦР прыйшоў да выснаву, што БЦР сваю ролю споўніла й далей існаваць і дзеіць ня можа. Таму на прапазыцыю Р. Астроўскага, які сам і кіраваў паседжаньнем Пленуму, Пленум БЦР 24. 9. 1945 аднагалосна пастанавіў аб разьвязаньні БЦР і перадачы ўсяе наяўнае касы — Беларускаму Нацыянальнаму Цэнтру. Гэтая пастанова Пленуму БЦР ёсьць апошні праўны дэцызія БЦР, якая й замыкае сабою ейную гісторыю.

2. Раптам, у вапошнім часе, пасьля двухспаловайгадовае бязьдзейнасьці, зусім нечакана для нас, Р. Астроўскі вусна й пісьмова робіць нам прапазыцыі «аднавіць» БЦР. Аднак, на гэтыя прапазыцыі, спрэчныя із пастановай апошняга паседжаньня Пленуму БЦР і найвышэйшым дабром нашае нацыянальнае справы, мы адказалі адмовай, зазважыўшы пры гэтым, што аднаўленьне БЦР спрычынілася-б да разьбіцьця нашага грамадзтва, што толькі й патрэбна варагом беларускага нацыянальна-вызвольнага руху.

3. Пасьля гэтага Р. Астроўскі кідае сваю акцыю «аднаўленьня» БЦР, а выдае 25. 3. 1948 г. зв. «Дэкрэт» ужо аб «рэарганізацыі» БЦР.

Дзеля таго, што сваю няпраўную «рэарганізацыю» ён «абгрунтоўвае» на няйснуючых пастановах 2-га Ўсебеларускага Кангрэсу й на хвалышаваньні мала каму ведамага Статуту БЦР, мы спашлёмся на адпаведныя дакумэнты:

а) У «Дэкрэце» Р. Астроўскі піша: «...Рада павінна была быць рэарганізаваная на тых асновах, якіх вымагалі пастановы Кангрэсу». Выясьняем, што 2-гі Усебеларускі Кангрэс ніколі ня прыймаў ніякіх пастановаў аб рэарганізацыі БЦР; аб гэтым у пастановах Кангрэсу нат і мовы няма. Хто добра не знаёмы із пастановамі Кангрэсу, той можа зь імі пазнаёміцца паводля газэты «Раніца» № 29/191 ад 23. 7. 1944 г. (у публікацыі сябры Прэзыдыюму Кангрэсу К. Езавітава) і тэй-жа газэты «Раніца» № 36/198 ад 3. 9. 1944 г. (у «Пратэсьце БЦР» ад 20. 8. 1944, падпісаным самым Р. Астроўскім).

б) Далей ў «Дэкрэце» Р. Астроўскі заяўляе: «Прыймаючы, аднак, пад увагу тыя абставіны, у якіх прыйшлося працаваць БЦР да капітуляцыі Нямеччыны, ёй нельга было рэарганізавацца». Сьцьвярджаем, што ў самой БЦР ніколі не ставіла пытаньне аб ейнай рэарганізацыі пасьля капітуляцыі Нямеччыны. Ды й якжаж тады можна пагадзіць ніби плянаваную пасьля капітуляцыі Нямеччыны рэарганізацыю БЦР із разьвязаньнем яе якраз пасьля гэтае капітуляцыі й то на старанні самога Прэзыдэнта БЦР?

в) Затым у «Дэкрэце» чытаем: «Лічу сваім абавязкам, згодна з духам пастановаў 2-га Ўсебеларускага Кангрэсу і на падставе арт. 6 пункт «г» Статуту БЦР рэарганізаваць Раду на строга дэмакратычных асновах». Вось-жа кажны, уважліва прачытаўшы Статут БЦР, які быў апублікаваны у газэце «Раніца» № 15/235 ад 21. 3. 1945 г., мае магчымасьць сам пераканацца ў тым, што навет тады, калі Р. Астроўскі быў яшчэ Прэзыдэнтам БЦР, дык ня меў аніякага права праводзіць рэарганізацыю БЦР ці зьмяняць ейны пэрсанальны склад, бо «Вырашаючым органам БЦР зьяўляецца Пленум Рады» (арт. 14). Толькі «да кампэтэнцыі Пленуму Рады належыць: ... ж) прыняцьце Пастановаў вырашаючага значаньня» (арт. 17). Пленум Рады меў права прыймаць Пастановы, зь якімі Прэзыдэнт БЦР мог быць нат і нязгодны (арт. 26). Прэзыдэнт БЦР, паводля Статуту, меў толькі «права ініцыятывы пры складаньні прапановаў Пленуму Рады» (арт. 6 «ж»). Арт. 6 пункт «г», на які Р. Астроўскі хоча абаперціся ў сваім «Дэкрэце», не дае яму паўнамоцтваў паклікаць ці адклікаць радных БЦР. Вось як гэты артыкул сфармуляваны: «Да кампэтэнцыі Прэзыдэнта БЦР належыць... г) паклíканьне й адкліканьне радных БЦР, згодна з артыкулам 17 «е» Статуту». А арт. 17 «е» Статуту: «Да кампэтэнцыі Пленуму Рады належыць:... е) прадстаўленьне Прэзыдэнту БЦР кандыдатаў у сябры БЦР і прапазыцыі аб адкліканьні радных». Гэта значыць, што Прэзыдэнт БЦР мог толькі засьцьвярджаць прадстаўленых яму Пленумам Рады кандыдатаў у сябры БЦР ці зацьвярджаць Пастанову Пленуму Рады аб адкліканьні раднага із БЦР; ён мог паклікаць ці адклікаць радных БЦР толькі «згодна із арт. 17 «е» Статуту». Кампэтэнцыя-ж паклíканьня ці адкліканьня радных БЦР, як гэта відаць із Статуту, належыла выключна да Пленуму Рады, безь якога Прэзыдэнт БЦР ня меў права самачынна прыймаць ніякае дэцызіі. Толькі «у межах свае кампэтэнцыі Прэзыдэнт выдае Дэкрэты, Пастановы й Загады» (арт. 6 «ж»).

Але мы перакананыя, што Р. Астроўскі сам добра ведае Пастановы 2-га Усебеларускага Кангрэсу й Статут БЦР, добра таксама памятае, што ніводзін сябра БЦР без Пастановы Пленуму Рады ня быў паклíканы ў БЦР ці адкліканы зь яе й ня толькі тады, калі ўжо быў прыняты Статут БЦР, але яшчэ й да прыняцьця гэтага Статуту.

Такім парадкам, «Дэкрэт» Р. Астроўскага ад 25. 3. 1948, як і ўся ягоная акцыя «аднаўленьня» ці «рэарганізацыі» БЦР, ня маюць пад сабою ніякіх праўных падставаў і разьлічаныя адно на дэзарыентацыю людзей, мала ў гэтых справах паінфармаваных, і на разьбіцьцё адзінства нашага народу.

Мы спадзяёмся, што гэтае выясьненьне дапаможа нашаму грамадзянству заняць правільную пазыцыю ў падобных дзеяньнях Р. Астроўскага.

26. 4. 1948. (Подпісы).

хто такія ў запраўднасьці гэтыя лаўцы душаў людзкіх.

Голас нашага народу паходзіць не ад тых, хто выступае перад вамі. Прыслухайцеся, спадары, вы пачуеце голас запраўднага народу, і гэты голас гавора зусім ня тое, што вы тут чуеце ад прадстаўнікоў савецкае дыктатуры. Гэты запраўдны голас нашага пакутнага народу падаём мы, Displaced persons, якіх народ вызначыў за сваіх абаронцаў. Гэта мы — амбасадары нашага народу, які давярае нам гаварыць ад ягонага імя. Не здарма камуністычныя інтрыганы дакладалі й дакладаюць гэтулькі стараньняў, каб перацягнуць нас на свой бок і гэтым заткнуць горла праўдзе. Не, гэтага ня станецца! Мы сумленна будзем выконваць свае абавязкі перад сваім народам. Высака будзем уздымаць наш нацыянальны сьцяг, сьцяг справядлівасьці й волі. З пашанай будзем берагчы нашыя нацыянальныя традыцыі, веру й звычаі. Прыслухайцеся да голасу нашага народу! Будзьце справядлівыя; вы самі кажаце, што камунізм шкодны для вашага народу, а чаму-ж вы не зразумееце, што ён ня можа быць лепшым і для нас?

Прыслухайцеся да плачу нашых мацярок, жонак і сёстраў, сэрцы якіх перапоўненыя горам і тугой, якія аплакваюць ня толькі загіненых блізкіх сваіх, нас, выгнанцаў, але горкімі сьлязьмі абліваюць і свае собскія пакуты — голад, холад і зьдзекі. Яны прагінаюць у ваш бок свае крывава-мазалістыя рукі, каб разам з вамі працаваць, жыць у згодзе й прыязьні ды карыстацца хараством свабоды, як вы.

Дык слухайце! Мы разам з вамі хочам голасна пракрычаць на ўвесь сьвет: брацтва народам і справядлівасьць для ўсіх!

Адчыненце нам вашыя сэрцы, і няхай у іх зазьзяне ясны вогнік помачы нашаму народу, што нясецъ на сабе страшэнна цяжкое камуністычнае ярмо!

Лёндан.

АД КАНЦЫЛЯРЫІ ПРЭЗЫДЭНТА БНР

У розных ратитарных «лістоўках» і «газэтах» пэўнага кірунку, а таксама шырака ў пушчаных з вуснаў у вусны чутках і плётках, зьявілася вэрсія, быццам Прэзыдэнт БНР М. Абрамчык «выслаў загад праваслаўнаму сьвятару Альхоўскаму перайсьці на вунію. Вышэйадзначаны сьвятар даў войстры адказ саматужнаму Прэзыдэнту»...

Канцылярыя Прэзыдэнта БНР даводзіць да ведама, што гэтую вэрсію нельга разглядаць ніяк інакш, як сьведамую й злосную, але вельмі прымітыўную выдумку, бо:

1) сп. Прэзыдэнту М. Абрамчыку прозьвішча праваслаўнага сьвятара Альхоўскага зусім няведамае, і ніякага ліставаньня з гэткаю асобай ім ніколі не вялося,

2) сп. Прэзыдэнт М. Абрамчык сам праваслаўны й ад свае праваслаўнае веры ані адступаўся, ані адступацца не маніцца, аднак аднолькава талерантна ставіцца да ўсіх веравызнаньняў у Беларусі. Дык і ня толькі, што ніколі й нікому падобных «загадаў» ці навет парадаў аб пераходзе зь якое-небудзь веры на іншую не даваў, але й даваць ня можа (ня кажучы ўжо аб тым, што наагул ніводзін Прэзыдэнт у сьвеце, будучы ў нармальным і цьвярозым стане, і не падумаўбы аб самой магчымасьці выдаваньня ім такіх «загадаў»).

Канцылярыя Прэзыдэнта БНР.

АД САЮЗУ БЕЛАРУСКІХ ЖУРНАЛІСТЫХ

Урад Саюзу Беларускіх Журналістых паведамляе, што заявы аб прыняцьці ў Саюз належыць кіраваць на адрыс Старшыні Ураду: М. Раńкой, (23) Oldenburg i. O. Ohmstede — Rennplatz, DP Camp 224-F.

АД РЭДАКЦЫІ

Рэдакцыя просіць сп. Антона Хведаровіча з Брэмэну падаць свой дакладны адрыс, бо без гэтага ня можа быць апублікаваны ягоны ліст у рэдакцыю.

УВАГА!

Беларуская Тэатральная Студыя
абвяшчае
новы набор студыйцаў.

Беларуская Тэатральная Студыя мае на мэце рыхтаваць драматычных актораў, танцораў, сьпевакоў ды музыкаў для Беларускага Тэатру-Студыі на эміграцыі.

У Студыю прыймаюцца людзі ў веку ад 17 год, якія маюць жаданьне вучыцца й працаваць на ніве беларускага сцэнічнага мастацтва.

Апрача агульнае апекі IPO, студыйцы гэтаксама забясьпечваюцца грашовай стыпэндыяй.

Заявы й лісты дасылаць на адрыс: Auhien Kavaleuski, (13b) Osterhofen Ndb., DP-Lager, Weißruthenische Theater-Schule.

Дырэкцыя БТС.

ПАВЕДАМЛЕНЬНІ

БЕЛАРУСКАЯ БІБЛІЯГРАФІЧНАЯ СЛУЖБА (ББС)

ББС створаная адзіна дзеля зьбіраньня й перахаваньня ўсіх беларускіх выданьняў на эміграцыі. Усё гэта іншымі народамі робіцца ўжо ад самых пачаткаў выгнаньня, і ў іх навет створаныя адмысловыя фаховыя сталыя курсы ды ўтрымваюцца цэлыя штаты службоўцаў. ББС назьбірала ужо ладную колькасьць матар'ялаў, друкаваных і пісаных (газэты, часапісы, кніжкі, бюлетэні й г. д.) у Нямеччыне, Ангельшчыне, Бэльгіі, Аўстрыі, але далёка ня ўсё, каб можна было ўзяцца за ўкладаньне сыстэматычнага каталёгу.

Таму ББС зварачаецца да рэдактараў і выдаўцоў з просьбаю падаць наступныя весткі аб нашай эміграцыйнай прэсе, надаслаўшы й найменш па 1 паасобніку кажнага выданьня:

1. Калі выданьне пачало выходзіць, у якой колькасьці (калі спынілася — дык калі й чаму), а таксама й інш. падобныя весткі.

2. Найздальнейшыя рэдактары й супрацоўнікі (калі не жадаецца падаваць прозьвішчаў, дык прынамся мянушкі, якімі падпісваліся).

3. Найцікавейшыя мамэнты з часу працы ў выдавецтве: ліцэньзіі, цэнзура, палеміка, анэкдоты й г. д. (Пажаданыя фотаздымкі, калі гэткія рабіліся й пашыраліся).

Усе сьведамыя сябры й сяброўкі запрашаюцца да супрацы й падтрыманьня нашага абавязку перад будучыняй, каб не даваць загінуць сьледу працы й высілкаў нашае эміграцыі, як гэта было дасюль.

Ветліва просіцца надаслаць ББС, хто мае й можа, наступныя №№ выданьняў:

1. «Студэнцкія Весткі» № 1 за 1945 г.
2. «Пагоня» №№ 1, 2, 3 і 4 за 1946 г.
3. «Шляхам Жыцьця» № 4 і 7 за 1946 г.
4. «Крывіцкі Сьветач» № 1 (3) за 1946 г.
5. «Зь беларускага жыцьця» № 1—34 за 1946 г.
6. «На Шляху» № 1, 2, 3, 4, 5 за 1947 г. і ад № 8 далей, калі выходзілі.
7. «Беларуская Праўда» ад № 3 і далейшыя.
8. «Беларускі царкоўны голас» № 1 за 1947 г.
9. «Бюлетэнь БНП» № 1, 2, 3, 4.
10. «Беларус на Чужыне» № 7, 8, 9 і далейшыя.

Усе новыя выданьні просіцца, не чакаючы атрыманьня просьбы ББС, надсылаць па магчымасьці ў 3 паасобніках, каб адразу можна было высылаць у Чыкаго (Славянскі міжнародны аддзел бібліяграфіі) і Ватыкан, дзе ББС мае сталую сувязь і супрацоўніцтва ды спадзеецца, што там напэўна ў кажным разе матар'ялы захаваюцца (трэйці паасобнік перахоўваецца на месцы і заўсёды служыць агульна-грамадзкім патрэбам, як выстаўкі й г. д.). Таксама просіцца надсылаць усе адозвы, лістоўкі й г. д., што зьяўляюцца сярод нашага грамадзянства, або ўжо раней былі выданыя.

Усё просіцца перасылаць на адрыс: М. Раńкой (BBC), Oldenburg i. O. Ohmstede-Rehnplatz, DP Camp 224-F.

НАРЭШЦЕ ВЫЙШАЎ З ДРУКУ ЛІТАРАТУРНА-ГРАМАДЗКІ ЧАСАПІС «САКАВІК»

№ 1 (2) за 1948 г.

У нумары: паэма Н. Арсеньневае, новыя вершы А. Салаўя, Я. Юхнаўца, М. Танка, М. Вярбы, Р. Крушыны, недрукаваныя дагэтуль вершы У. Дубоўкі, Л. Геніюш, У. Жылкі, мастацкая проза (навэлі, апавяданьні й да г. п.) В. Бірыча, Л. Вароніча, Н. Змагаркі, С. Хмары, М. Лагоды, З. Алесіча, драм. этуд А. Кавалеўскага, пераклады з Дэ-Лем'ена, Г. Гаўптмана, У. Сараяна, Г. Х. Андэрсэна, артыкулы М. Вольнага, М. Тэна, Р. Склюта, праф. Л. Акіншэвіча, С. Брагі, М. Грыбяля, зацемкі.

Цана 7.— н. м.

Выпісаць можна праз адміністрацыю «Бацькаўшчына».

Выйшла з друку

БЕЛАЯ КНІГА

Выпуск I

Цана 3.— н. м.

Выпісваць праз адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

ШУКАЮЦЬ...

Кошт абвесткі — па аднэй марцы за кажнае паасобнае слова. Аплата наперад.

Сыноў **Пэнда Мячыслава й Аляксандра, Рокача Мірона** — Пэнда Мікалай. Весткі на адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

Сям'ю **Галай** у складзе бацькі **Антона** з 1901 г., маці **Анастасеі** з 1905 г., сына **Андрэя** з 1927 г., і прыемніцы **Вольгі Пятрушэня** з 1936 г., перад нямецка-савецкай вайной жылі: горад Старыя Дарогі, Стара-Дарожскі раён, Менская Акруга, БССР, на Школьный вул. № 16; у кастрычніку 1944 г. прыбылі й былі яшчэ ў 1945 г. у Нямеччыне (2) Laufstad, Kr. Frideberg, Neumark. Весткі на адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

Пляменьніка **Кіцьку Андрэя** з Парплішчыны — Стафан Жызьнеўскі. Весткі на адрыс: Stefan Żyźńieŭski, D.P. Lager ABC (20b) Immendorf bei Braunschweig.

Бацькоў **Жэрка Юльляна й Паўліну** зь Вялікае Лысіцы, Нясьвіскага раёну, і **знаёмых** — Жэрка Юльлян. Весткі на адрыс: (13 a) Schalkhausen 80, bei Ansbach.

Whiteruthenian Newspaper „The Fatherland"
Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division APO 757, A. G. 383, 7 GEC-AGO.
Administration — (13b) Osterhofen, Ndby., Whiteruthenian D. P. Camp.
Printed by: Hils & Maier, Dingolfing, Bruckstraße 99.